

Herpetologische studiereis naar de Algarve

Mai H. M. Arets
Dautzenbergstr. 2
6471 BA Kerkrade
Foto's van de auteur

INLEIDING

In Lacerta vond ik een infoblad van Eco Tourist Services waarin een 8-daagse herpetologische studiereis naar de Algarve werd aangeboden en wel van 25 april t/m 1 mei 1998. In eerste instantie twijfelde ik of ik hieraan zou deelnemen, maar na een tijdje wist ik het zeker. Tot mijn grote schrik vernam ik van Edo van Uchelen (de eigenaar van deze reisorganisatie) dat het gezelschap in zekere zin compleet was. Een kleine kans bestond uit het feit dat een mevrouw niet zeker wist of ze meeding en een week of zo later kreeg ik te horen dat ik toch mee kon. Wat was dat een opluchting.

Ik ging ervan uit dat alle deelnemers herpetologen waren, dit bleek echter niet zo te zijn. Dit zag ik eerst als een minpunt, want ik wilde veel zien en leren over de herpetofauna.

Er waren verschillende vogelaars en plantenkenners bij, maar ook mensen die wel wat ervaring wilden opdoen met de herpetofauna. Tot mijn grote vreugde waren er echter ook enkele herpetologen bij. Onze Belgische reisgenoot, Marc, was een echte fanaat en goede verteller. Eén ding was zeker, we hielden allen van de natuur. Mijn teleurstelling bleek totaal ongegrond, er was zoveel kennis en enthousiasme in deze groep, het was gewoonweg onvoorstelbaar. Ik heb tijdens deze reis ontzettend veel geleerd en gezien. De meeste dieren werden gevangen om ze te meten, te bestuderen en te fotograferen.

Zoals jullie misschien in een eerder artikel reeds gelezen hebben, ben ik vooral geïnteresseerd in Parelhagedissen, *Timon lepidus* (voorheen *T. lepida*). Deze grootste Europese Lacerta-achtige te zien in de Algarve was voor mij één van de redenen om aan de

Gewone Kameleon (*Chamaeleo chamaeleon*),

Parelhagedis (*Timon lepidus*) man, Portugal

Parelhagedis (*Timon lepidus*) man, Portugal

reis deel te nemen. Er werden niet alleen twee Parelhagedissen gevangen maar nog veel meer andere soorten. Tijdens deze reis werden niet alleen meer soorten, maar ook grotere aantallen dieren waargenomen dan het jaar ervoor. Dit kwam deels door het grotere aantal deelnemers.

Maar nu naar onze avonturen met onze fanatieke reisleiders Edo van Uchelen en Sergé Bogaerts.

DE AANKOMST EN HET VERBLIJF

We kwamen met twee verschillende vluchten vanuit Schiphol in Faro aan, terwijl twee deelnemers met hun auto waren aangereisd. We zouden met twee busjes het gebied verkennen, maar helaas, er stond slechts één busje ter beschikking met nog twee personenauto's. Naderhand konden we toch over de gereserveerde busjes beschikken.

Ons verblijf was een pension, Inn São Bras genaamd, in São Bras de Alportel. Het werd gerund door een Engelsman, deze was net zoals de inheemse serveerster erg vriendelijk. Het eten was er goed en afwisselend.

Na de dagelijkse uitstapjes, die vaak de hele dag duurden, konden we genieten van afwisselende maaltijden. Hierna werden er nog allerlei zaken in de boeken opgezocht en doorgesproken wat we deze dag gezien en opgemerkt hadden. Bovendien werden plannen gemaakt voor de volgende dag. 's Avonds was het er reuze gezellig. Af en toe werd er voor het slapen gaan nog een klein uitstapje gemaakt door een klein groepje personen om nachtaktieve dieren te observeren. Na het ontbijt werd er meteen vertrokken, waarna het tempo van de excursies bepaald werd door de interesses van de deelnemers en door de waarnemingen in verband met het maken van foto's en dia's.

Ik wil nog even vertellen dat ik een aantal jaren geleden reeds in de Algarve geweest was, te weten in oktober, de begroeiing was er toen, na de zomer, erg droog, maar in het voorjaar staan veel planten in de bloei. Het was echt een verschil van dag en nacht, in het voorjaar is het er schitterend, overal bloemen in alle kleuren, blauwe Scilla's, roze *Phlomis purpurea*, gele bloemen waar ik de naam niet van ken en noem maar op.

Ik vervolg mijn verslag door per dag aan te geven welke plaatsen we bezochten met de bijbehorende waarnemingen.

EERSTE DAG, 25 APRIL

Vandaag zouden we meteen na het ontbijt de directe omgeving van São Bras verkennen. We verlieten het pension, liepen rechtsaf langs de grote weg en vervolgens de eerste straat links, volgden dan een klein weggetje en kwamen dan langs boomgaarden en akkers omzoomd door veel natuurlijke en kleurrijke begroeiing. Het duurde niet lang of het groepje waar ik bij hoorde verloor de grote groep uit het oog.

Bij een droog staand slootje zagen we onze eerste Muurgekko (*Tarentola mauritanica*), we probeerden hem te vangen, maar ondanks onze overmacht konden we hem slechts met veel moeite tussen de stenen vandaan peuteren. Bij de hergroepering dicht bij het pension bleek dat de andere groep iets meer succes had gehad. Zij hadden larven gevonden van de Iberische Meerkikker (*Rana perezi*) en een Adderringslang (*Natrix maura*), die haar net gevangen prooi, te weten larven van de Zuid-Europese Pad (*Bufo bufo spinosus*), uitbraakte.

Wat ons groepje ook gemist had was de snoekduik van Edo, die probeerde de Iberische ondersoort van de Ringslang (*Natrix natrix astreptophora*) te vangen. De eerste poging was mislukt, even later kwam de slang weer boven water en toen was het prijs. Deze ondersoort wordt gekenmerkt door het feit dat ze slechts een onduidelijke tekening op de rug heeft of zelfs eenkleurig is, bovendien heeft ze geen gele vlekken in de nek.

's Middags reden we landinwaarts naar een heuvelachtig bosgebied, langs de weg lagen hier en daar dieper gelegen stroken met gras. Eén van deze stroken werd onderzocht, aan de kanten net op de rand van bos en gras vonden we waterputten met helder water. Verschillende deelnemers hadden aquariumschepnetjes meegebracht, waar nu dankbaar gebruik van werd gemaakt. Uit deze putten werden larven van de Iberische Meerkikker en adulte Spaanse Watersalamanders (*Triturus boscai*) geschept. Deze werden naar een smal aquarium overgebracht, waar we ze dan makkelijk konden fotograferen. Bij één van deze putten vonden we nog een exotisch ogende larve van een bidsprinkhaan. In een holle boomstam werd nog een Zuid-Europese Pad gevonden met een steenrode kleur zoals zich dat betaamt voor deze ondersoort.

Sergé zorgde, zoals later zou blijken, regelmatig voor een verrassing, zo ook nu. Hij wist een grote duizendpoot te vangen, deze soort is meer dan 10 cm lang en 1 cm breed, zonder de poten mee te rekenen. Later wist ik er ook een te bemachtigen. Ons werd aangeraden om stevige leren handschoenen mee te nemen, opdat we ons niet konden verwonden bij het keren van allerlei gerei, zoals rotsen, puin en dergelijke. Ook boden zij bescherming tegen schorpioenen en muizebeten, maar ook tegen beten van de genoemde duizendpooten. Zoals gezegd had ik er ook een gevangen, hij beet met zijn venijnige kaken in het leer. Je hoorde hem echt krassen met zijn kaken en poten. Hij kon zich af en toe zelfs loswringen en op een gegeven moment raakte ik in paniek. Ik dacht eraan dat als hij kon ontsnappen, hij een donker plekje zou opzoeken, het dichtstbijzijnde was natuurlijk de binnenkant van mijn handschoen. Dus weg ermee, met een sierlijke boog werd deze *Scolopendra* teruggezet daar waar hij thuishoorde.

Tussen de stenen ving Sergé nog snel een Spaanse Skink (*Chalcides bedriagai*), en even later ving, alweer Sergé, een Hazelskink (*Chalcides chalcides*) tussen het gras. Deze dieren zijn, ondanks hun korte pootjes, watervlug en slechts met moeite te vangen. Deze eerste dag was ondanks de "moeilijke" start toch succesvol te noemen. Na de warme maaltijd werden, zoals gewoonte werd, allerlei dingen besproken en informatie uitgewisseld.

TWEEDE DAG, 26 APRIL

Op onze tweede dag reden we naar het oosten tot aan de Guadiana-rivier, deze vormt de grens tussen Spanje en Portugal. In Tavira dronken we koffie op een terras bij de rivier. Onze vogelaars en plantenkenners zagen hier allerlei interessante vogels en planten, de leken onder ons kregen tekst en uitleg. Onze volgende halte was Monte Gordo, een toeristendorpje. De bedoeling was het vinden van de Gewone Kameleon (*Chamaeleo chamaeleon*). Bij een terreintje aan de rand van de bebouwing, waar graafwerkzaamheden hadden plaatsgevonden, begroeid met onder andere witte brem en begrensd door parasoldennen werd gestopt.

Bij de busjes kregen we uitleg waar we deze kameleon konden vinden, vorige keer had het lang ge-

duurd eer men succes had. Vol ongeduld wachtten we de uitleg af, waarna we het terreintje bestormden. Een tiental meters van de weg verwijderd ving Tale de eerste Kameleon en zoals dat hoort in de witte brem. Ze waren niet makkelijk te vinden door hun schutkleur, maar als je van onderen door de struiken naar de lucht keek, kon je hun contouren toch goed zien.

Onder stenen werd een Moorse Wormhagedis (*Blanus cinereus*) gevangen, dit is een roodachtige, pootloze hagedis. Op het eerste gezicht leek het beestje op een regenworm met kleine oogjes.

Tussen de weg en het bosje lag een poeltje waar we larven van de Ribbensalamander (*Pleurodeles waltl*) en de Spaanse Knoflookpad (*Pelobates cultripes*) ving. Het poeltje bevatte niet veel water en droogde steeds verder op, beide soorten geven de voorkeur aan zulke wateren, waarin de temperatuur behoorlijk kan oplopen.

We vertrokken richting Vila Real de Santo Antonio en reden parallel met de Guadiana-rivier tot aan een gebiedje met zoutpannen. We verlieten de asfaltweg en kwamen op een bijna onberijdbare zandweg terecht. Bij een oude put werd gestopt om te eten, hier maakte ik voor het eerst kennis met het eetbare zeekraal. Degenen die als eersten klaar waren met de lunch, gingen op onderzoek uit en al snel zagen ze in de put een Ringslang, die zich snel tussen de stenen van de put verstopte. In de verte stonden bomen met nesten van ooievaars en in de zoutpannen liepen groepjes flamingo's.

Edo trok er met een groepje op uit en volgde een gepleisterd stapelmuurtje, dat evenwijdig langs de zandweg liep. Ze waren circa vijftig meter van ons verwijderd, toen Edo riep: een Parelhagedis (*Timon lepidus*). Het bleek een groot mannetje te zijn. Ik rende ernaar toe, maar werd in mijn voornemen geremd, Edo wilde hem verder niet storen, met de bedoeling om hem naderhand te fotograferen. Daarop besloot ik een ander stuk muur, dat loodrecht op eerstgenoemde muur stond en over de heuvel voerde, te verkennen in de hoop ook hier Parelhagedissen te vinden. Er waren schuilplaatsen genoeg in de beschadigde muur en bij de bomen, maar niks hoor. Ik besloot daarom terug te keren. Ook Edo en de zijnen hadden niks meer gezien en ook de Parelhagedis bleef voor hen verscholen.

Parelhagedis (*Timon lepidus*) vrouw, Coto de Doñana

Moorse Wormhagedis (*Blanus cinereus*), Algarve

Voor de zekerheid ging ik er nog even kijken en vond de plek waar hij gezien werd. In de muur was een gat door en door en men vermoedde dat hij hier doorheen was gekropen en zich elders verstopt had. Maar zo zijn ze niet, waarom ver lopen als je zo'n geschikte schuilplaats hebt in de muur. Ik vermoedde dan ook dat hij in de holte, die gevormd werd door de stenen aan weerszijden van het muurtje, zat. Ik keek in het gat, maar kon niks zien. Daarop handschoenen aangetrokken en voelen maar, ook niks. Een stukje muur wegbreken en weer kijken en voelen, doch helaas. Ondertussen was mijn kamergenoot Ruben gearriveerd, deze vroeg of de bovenste steen vast zat, ik ging ervan uit dat dat zo was. Maar hij wist hem toch los te krijgen, snel keek ik in het gat en met een snelle greep wist ik mijn favoriete hagedis te bemachtigen. Het bleek een reusachtig mannetje te zijn, hij had een kopromplengte van 24 cm en samen met zijn geregenereerde staart was hij meer dan 60 cm lang. Hij bleek het puntje van zijn neus te missen. Onze dag kon niet meer stuk, samen hadden wij het geflikt. We schreeuwden de anderen toe dat we hem te pakken hadden. Voor velen, maar zeker voor mij, was dit de mooiste waarneming van de reis. Het was echt een imposant beest en met zijn opengesperde bek dwong hij toch bij velen respect af. Na de uitgebreide fotosessie werd hij weer vrij gelaten, ook nu weer verdween hij weer in zijn stenen burcht.

Aan het begin van het zandweggetje lag aan de rechterkant een grote poel en aan de andere kant lag een ondiepe uitgedroogde vlakte. In de poel stikte het van de larven van de Spaanse Knoflookpad (*Pelobates cultripes*), die op het punt van metamorfose stonden.

In de uitgedroogde poel vond ik onder een weggegooide zitting van een stoel een Adderringslang (*Natrix maura*). Ik durfde hem in eerste instantie niet te pakken, daar ik toen nog slechts weinig ervaring met slangen had. Toen ik hem zag met zijn zigzaglijn, riep ik: "Een slang". In de hoop dat iemand hem kwam vangen. Maar dit was tevergeefs en Edo riep dan ook; "Pak hem dan, toe pak hem nou." Daar gaf ik nu ongaarne gevolg aan. Het beestje was zeker 35 cm lang. Een andere Adderringslang uit dezelfde poel bleek strepen te hebben. Er was dus nogal wat verschil in tekening.

Aan de overkant van de geasfalteerde lag een lage

vlakte met betonnen waterputten. Ruben en ik besloten even te gaan kijken, toen wij over de rand bogen doken hele grote larven en adulten van de Ribbensalamander (*Pleurodeles waltl*) naar de bodem van de put. Het water was kraakhelder, de beesten waren naar onze schatting tegen de 20 cm lang.

We reden over de autoweg naar het noorden tot voorbij de afslag Tenência. De weg voerde over een riviertje waar hier en daar in de rustige gedeeltes waterranonkel groeide, er stond nog maar weinig water in de plasjes. Eén van de dames, Marijke, vond een bijzonderheid aan de waterkant en wel een Groengestipte Pad (*Pelodytes punctatus*). Fred ving het uiterst springerige diertje. Het was slechts een halfwas beestje, vrij klein dus. Bovendien werden er Spaanse Vroedmeesterpadden (*Alytes cisternasii*) en een Europese Tjitjak (*Hemidactylus turcicus*) buitgemaakt. Allen toch wel vrij zeldzaam en moeilijk te vangen. Uiteindelijk werd er ook nog een gele schorpioen gevangen.

DERDE DAG, 27 APRIL

Vandaag stond het "Parque Natural da Ria Formosa" op ons programma. We zagen dat villa's en hotels vervaarlijk het park in kropen. Desondanks was er toch nog veel te zien. Langs de lagune liep een zandpad met aan de zee kant een droog terrein met parasoldennen en bremstruiken. In eerste instantie viel het weer tegen, het was behoorlijk bewolkt. Toch werd er in de kleine dennen een Kameleon gevonden. Naderhand toen de zon steeds meer begon te schijnen vond ikzelf er nog drie. Dit was voor de beesten een gunstig moment om te zonnen. Ondanks het feit dat Kameleons niet al te snel zijn, wist eentje toch te ontsnappen. Het beestje liet zich pardoes omlaag vallen in de struiken en het gras om even later weer lekker te gaan zonnen.

Ook dit gebied bleek uitermate geschikt voor vogelaars, er werden verschillende interessante vogels waargenomen.

In de vijver bij de vogelkijkhut werd een Spaanse Beekschildpad (*Mauremys leprosa*) waargenomen. Dit is de meest algemene schildpad van Iberië en ook de meest resistente tegen vervuiling, hij wordt zelfs in stadsriolen aangetroffen.

Enkele honderd meters verder ving Edo een Trapslang (*Elaphe scalaris*), het dier was 1,10 m lang en was aan één oog blind, terwijl zijn lichaam bezaaid was met littekens en bovendien miste ze een stuk van haar staart. Zoals velen zeker zullen weten hebben jonge Trapslangen een laddervormige tekening op hun rug. Op latere leeftijd verdwijnt deze tekening en blijven er slechts twee donkere strepen over.

Na de lunch splitste de groep zich, het groepje waartoe ik behoorde ging op onderzoek uit over een pad aan de overkant van de parkeerplaats. Na een poos zag ik een grote partij schijfcactussen, een goede schuilplaats voor Parelhagedissen, dacht ik. Maar nee hoor, bij het naderen hoorde en zag ik een grote slang tussen de cactussen verdwijnen, ik schatte haar lengte op 1,80 m hij was polsdik. Ik riep de anderen, de slang bleek in een onderaards hol te zijn gekropen. Edo dacht dat ik erg overdreef met mijn schatting. Bij latere terugkeer lag de slang weer te liggen zonnen, het was een grote Hagedisslang (*Malpolon monspessulanus*). Voor Marc was dit de favoriet. Ook nu weer was de slang ons te snel af.

VIERDE DAG, 28 APRIL

Het was reeds de vierde dag, we reden naar Spanje via Vila Real. In de buurt van Huelva lag een grote poel in een moerasgebied. Aan de rand van de poel vingen we een Mediterrane Boomkikker (*Hyla meridionalis*), terwijl we in het water larven vingen van deze kikkertjes en bovendien larven van de Ribbensalamander, de Iberische Meerkikker (*Rana perezi*) en van de Dwergmarmersalamander (*Triturus marmoratus pygmaeus*). Deze laatste is een ondersoort van de Marmersalamander en verschilt van deze vooral door zijn kleinere afmetingen. Even later werd er een reusachtige larve van de Ribbensalamander gevangen. Het dier mat 15,5 cm, groter dan tot nu toe werd aangenomen, een unieke waarneming dus. Tenslotte werden hier nog twee adulte Marmersalamanders in een vermolmde boomstronk gevangen.

In het natuurpark Coto de Doñana werd een gedeelte van de groep berispt door een parkwachter. We waren een natte weide ingelopen om een poeltje te inventariseren.

Marc en ik zochten de droge bosrand af naar anders.

Na een korte rit ving Sergé even snel een mannelijke Spaanse Muurhagedis (*Podarcis hispanica*). In deze streek zijn de mannetjes op rug en flanken prachtig groen, de vrouwtjes zijn iets minder fel groen. Dit in tegenstelling tot andere streken waar deze soort slechts af en toe een groenige waas over de bruine kleur van de rug heeft.

Achter het bezoekerscentrum van het natuurpark voerden houten paden door het gebied. Langs deze paden lagen allerlei soorten hagedissen te zonnen, dit ondanks het minder gunstige weer. Ook hier vonden we de Spaanse Muurhagedissen, maar ook Algerijnse Zandlopers (*Psammodromus algirus*), waarvan de mannetjes in de paartijd fel oranje-rood gekleurde kelen krijgen. Ze zien er dan op hun best uit. Een nieuwe soort was de Franjeteenhagedis (*Acanthodactylus erythrurus*), deze dieren zijn door middel van hun franjeachtige schubben aan hun tenen zeer goed aangepast aan het leven in en op zand.

De genoemde hagedissen waren gewend aan de bezoekers, we konden ze naar hartelust fotograferen. Langs het pad vond ik in het losse zand het spoor van een Parelhagedis, je zag duidelijk de afdruk van de staart met aan weerskanten de afdrukken van de poten.

Na ons bezoek aan het park reden we naar een open bosgebied bij de duinen ten westen van Torre de la Higuera. Hier lag overal afval zoals: puin, tegels, kapotte wc's en stukken spaanplaat. Onder deze spaanplaten wist Marijke een Girondische Gladde Slang (*Coronella girondica*) tevoorschijn te halen. De Girondische Gladde Slang verschilt van de Gladde slang (*Coronella austriaca*) door het feit dat de U-vormige tekening op kop en nek bij de eerste met de open zijde van de U (het kroontje) naar neus gericht is, bij de Gladde slang is de opening naar het lichaam toe gericht. Dit is echter niet altijd zo. Een tweede kenmerk is dat buikzijde van de Gladde slang meestal effen roodachtig of grijs gekleurd is, terwijl de Girondische twee lengtestrepen op de buik laat zien.

Even later ving Marc geholpen door Hans een Parelhagedis, nu echter een vrouwtje. In eerste instantie leek het echter een mannetje door de vele duidelijke en grote blauwe vlekken op de flanken. Na een kort onderzoek, dunne staartwortel, kleine femoraalporiën en een relatief klein kopje werd het toch een vrouwtje. Een prachtig beest. (Zie foto).

Verder vingen we nog een Trapslang, een Muurgekko (*Tarentola mauritanica*) en een Spaanse Skink. Muurgekko's leven vooral op en in huizen, in stapelmuurtjes en zoals hier tussen stukken hout. Op de Monchique zag ik ze ooit massaal zonnen op de rotsen van graniet.

VIJFDE DAG, 29 APRIL

's Nachts had het flink geregend, dit was niet zo gunstig, want vandaag wilden we naar de Monchique toe om onder andere Spaanse Smaragdhagedissen (*Lacerta schreiberi*) te observeren. Deze soort komt in de Algarve nog slechts hier voor. In Iberië (Spanje en Portugal) komt ze alleen in het gebergte voor daar waar het relatief vochtig is, zoals bij beekjes. Als men dan de verspreidingskaart van deze soort bekijkt, ziet men deze kleine "eilandjes". In de buurt van Lagoa bezochten we een ruderaal terreintje met veel weggegooid afval, hier was natuurlijk weer veel te keren: matrassen, tegels, beton etc. Hier vonden we weer twee Adderringslangen. In en stinkend slootje werd nog een Spaanse Beekschildpad (*Mauremys leprosa*) buit gemaakt. Bij het vervellen blijven stukjes schild zitten, dit lijkt erop alsof hij lepra heeft, vandaar zijn naam.

We reden verder naar de Monchique, we vervolgden onze weg naar boven. Af en toe zagen we de zon door de wolken, maar halverwege reden we door dichte wolken en mistbanken. Op de top was het koud en regenachtig. Hier, bij een restaurantje lagen poeltjes met kikkerlarven. Onder een steen vonden we een voor ons nieuwe soort; de Spaanse Vroedmeesterpad (*Alytes cisternasii*). In de begroeiing van een piepklein stroompje zaten Schijftongkikkers (*Discoglossus galganoi*), opvallend waren de grote verschillen in tekening.

In een beekdal stond een oud en vervallen gebouwtje met watermolen, de vegetatie is hier weelderig door de vochtige omgeving. Hier, op een vochtig muurtje dat begroeid is met varens, levermos en gras, is volgens Sergé het domein van de Spaanse Smaragdhagedis. Maar de zon scheen ook dit jaar niet lang genoeg om de dieren naar buiten te lokken. In het gootje leven Iberische Meerkikkers en Schijftongkikkers.

We zochten langs het bospad nog naar Smaragd-

hagedissen, je voelde bijna dat ze er waren, maar je zag en hoorde ze niet.

Aan de voet van de berg zagen we nog grote Iberische Meerkikkers, een volwassen Spaanse Watersalamander in landfase en een Spaanse Beekschildpad.

ZESDE DAG, 30 APRIL

Cabo de São Vicente is de zuidelijkste punt van West-Europa, die zouden we vandaag bezoeken met de nodige tussenstops. Voor onze eerste stop verlieten we de grote weg en reden een landweggetje op. Langs dit weggetje lag een kreekje of een slechts zeer langzaam stromend beekje. Op de oever lagen tientallen Spaanse Beekschildpadden die zich in het water lieten glijden toen ze ons zagen. Even later kwamen weer enkelen boven water om poolshoogte te nemen. Een stukje verderop waar veel lisdoddes groeiden werd er een Europese Moerasschildpad (*Emys orbicularis*) ontdekt, die op de oever lekker lag te zonnen. Deze soort zou op het Iberische schiereiland erg zeldzaam zijn en eigenlijk alleen voorkomen in grote zuivere wateren met veel plantengroei.

Aan het einde van de kreek bevond zich een weide, tussen deze weide en de kreek was een strook zand aanwezig, waar volgens Tale Wespvlinders rondvlogen. Hij had er eentje gevangen. Ik vertrouwde het zaakje niet, want vlinders zoemen niet echt. Ook ik kon er eentje vangen, maar dan met mijn leren handschoenen aan. Het waren geen vlinders maar wespen, ze probeerden in mijn vingers te bijten en te steken. Tale had dus wel geluk gehad, hij had ze namelijk met zijn blote handen gevangen.

Voor ons vertrek zagen Mark en ik nog een slang weggroepen, we konden ze niet identificeren. Tenslotte ving men nog een Trapslang, die nog vaag de laddertekening vertoonde.

Aan de ruige rotskust van Carrapateira lunchten we, beschut tegen de koude wind, achter de rotsen. Na de maaltijd gingen we weer op zoektocht. Al snel ving Edo een Zuid-Europese Pad en Sergé een Hagedisslang, de favoriete slang van Marc.

Ons einddoel was, zoals gezegd, Cabo de São Vicente. De rotsachtige kliffen zijn erg stijl en ook de wind is koud en krachtig.

De zee bonkte met brute kracht tegen de kust, een geweldig schouwspel. In het ruige water zien we zeevogels zoals de Kuifaalscholver. Reptielen en amfibieën worden hier niet gevonden. Op het plateau stonden verschillende kraampjes, waar men producten uit de streek verkocht, zoals gedroogde vijgen met amandelen, Johannesbroodpeulen, truien en andere wollen producten etcetera, maar ook churro's (een gefrituurde meelsnack met veel suiker).

Nu moesten we onze lange terugweg aantreden.

ZEVENDE DAG, 1 MEI

Vandaag was onze laatste dag, 's morgens verlieten een aantal mensen de groep zoals Lydia, die van plan was een bezoekje te brengen aan Lissabon en Lucien en Fons die nog met de auto Extremadura bezochten voordat ze naar huis reden.

We deden het vandaag rustig aan, we bezochten plekjes in de directe omgeving van São Bras. Bij het dorpje Almarjão werden de busjes in het bos geparkeerd. In een muurtje werd al snel een Algerijnse Zandloper ontdekt, hier vonden we ook nog een jonge Ringslang (*Natrix n. astreptophora*).

We volgden een beekje vol met keien, tot we niet meer verder konden door de ondoordringbare vegetatie bestaande uit oleander en andere heesters. Hier vond Sergé een soort vogelspin (*Malthede calpetana*). Een stukje verderop werd een Europese Tjitjak (*Hemidactylus turcicus*) van alle kanten gefotografeerd.

Bij ons pension aangekomen besloten we nog een korte zoektocht te starten tegenover het pension in een gebied met kurkeiken. Hier en daar lagen stenen met boomstronken waar we een dode Neushoornkever en een grote larve hiervan vonden. In een steenhoop vingen we nog een Hagedisslang, die hier zijn schuilplaats had, weer een meevallertje voor Marc. Bovendien vonden we nog een gemummificeerde Rugstreeppad (*Bufo calamita*). In het laatste gebiedje dat we bezochten zagen we nog enkele Algerijnse Zandlopers en grote duizendpoten.

Dit was onze laatste zoektocht in de Algarve en met onze uitgedunde groep begaven we ons naar het vliegveld van Faro, waar we ook nu weer in twee groepen de terugreis aanvaardden.

TENSLOTTE

Ondanks het feit dat niet alle deelnemers herpetologen waren was deze studiereis voor mij een daverend succes.

We hebben ontzettend veel waarnemingen gedaan en het aantal soorten was groot. Ook van de vogelaars en plantenliefhebbers heb ik ontzettend veel geleerd, wat ook weer een verrijking was.

Onze reisleiders waren eveneens bijzonder enthousiast evenzo het grote gros van de groep.

Het was een geweldige belevenis en mijn passie voor reptielen en amfibieën is verder aangewakkerd.

LITERATUUR

BRUGGE, J. van der, 1998. Reptielen en amfibieën in Zuid-West Iberië. Verslag van een studiereis van 25 april t/m 1 mei, 1998. Ecotours.

A HERPETOLOGICAL JOURNEY TO THE ALGARVE

The author describes a herpetological trip to Portugal organized by a travelling agency specialized in ecological trips. The group consisted of eighteen people and was especially interested in reptiles and amphibians, though most of the participants were bird-watchers and nature-lovers too. Day by day the author describes the various reptiles and amphibians that were seen. A table is added, in which the numbers represent the day the respective animals were spotted. The regions that were visited were: São Bras (day 1), Guadiana river (day 2), Parque Natural da Ria Formosa (day 3), Huelva and Coto de Doñana in Spain (day 4), Lagoa and the Monchique (day 5), the rocky coast of Carrapateira, Cabo de São Vicente (day 6), Almarjão, close to São Bras (day 7). Three species of newts and salamanders were seen, eight species of frogs and toads, two species of turtles, ten species of lizards and five species of snakes. A list was made of the insects, the birds (123 species) and plants that were seen.

The trip was very successful, with regard to the interest of the group

DE WAARGENOMEN REPTIELEN EN AMFIBIEËN

(Achter de soortnaam staat het dagnummer vermeld waarop de soort is waargenomen.)

Spaanse Ribbensalamander, <i>Pleurodeles waltl</i>	2,4,5
Spaanse Watersalamander, <i>Triturus boscai</i>	1,5
Zuidelijke of Dwergmarmersalamander, <i>Triturus marmoratus pygmaeus</i>	4
Iberische Vroedmeesterpad, <i>Alytes cisternasii</i>	2,5,7
Iberische Schijfrongkikker, <i>Discoglossus galganoi</i>	5,7
Groengestipte Pad, <i>Pelodytes punctatus</i>	2,5
Spaanse Knoflookpad, <i>Pelobates cultripes</i>	2,4
Zuid-Europese Gewone Pad, <i>Bufo bufo spinosus</i>	1,6,7
Rugstreepad, <i>Bufo calamita</i>	7
Mediterrane Boomkikker, <i>Hyla meridionalis</i>	1,4
Iberische Meerkikker, <i>Rana perezi</i>	1,2,3,4,5,6,7
Europese Moerasschildpad, <i>Emys orbicularis occidentalis</i>	6
Spaanse Beekschildpad, <i>Mauremys leprosa</i>	3,5,6
Muurgekko, <i>Tarentola mauritanica</i>	1,2,3,4,6,7
Europese Tjitjak, <i>Hemidactylus turcicus</i>	2,7
Gewone Kameleon, <i>Chamaeleo chamaeleon</i>	2,3
Parelhagedis, <i>Timon lepidus</i>	2,4
Roodstaartfranjeteehagedis, <i>Acanthodactylus erythrurus</i>	4
Spaanse Muurhagedis, <i>Podarcis hispanica</i>	4
Algerijnse Zandloper, <i>Psammotromus algirus</i>	1,2,3,4,5,6,7
Moorse Wormhagedis, <i>Blanus cinereus</i>	2,4,7
Hazelskink, <i>Chalcides chalcides</i>	1,6
Spaanse Skink, <i>Chalcides bedriagai</i>	1,2,4
Adderringslang, <i>Natrix maura</i>	1,2,5,6
Spaanse Ringslang, <i>Natrix natrix astreptophora</i>	1,6,7
Hagedisslang, <i>Malpolon monspessulanus</i>	3,6,7
Trapslang, <i>Elaphe scalaris</i>	3,4,6
Girondische Gladde Slang, <i>Coronella girondica</i>	4